

zer, Rom. LXV, 123-4). *Passional*. *Passioner* [Belv.]; *passionera* [Belv.]. *Pasionari*, *-nària*. *Passionista*.

Passionat [fi S. XIV, Eiximenis i B. Metge]: 'fora de sí': «Deus saber que l'om qui jura cant no ha ús de rahó, axí com són orats e embriacs e altres semblantment *pacionsats*, si trenquen lo jurament durant lur *passió*, no-y pequen: e açò per tal cant no han ús de rahó», *Ll. de les Donas*, § 196, p. 293, 19 (també 268,30).

Més tard es preferí *apassionat*, ja en el sentit de 'subjecte a sentiments impetuosos, irresistibles, engrescats': «un jove anamorat / que nit y jorn sospira / d'amors *apassionat*», Pere Serafi, S. XVI (MilàF, O. C. VI, 188); «*apassionat*, malalt o afligit: aeger animo ---; *apassionar-se*: perturbari, molestia affici; *apassionar-se per algú* ---», *DTo*. 1647; «dones amb esperit de bruixa, dones amb cara de Mare de Déu, dones *apassionades*, abnegades, *libidinoses*...», Domènec Guansé (O. C. de Coromines, p. 27); «Passa la dona hermosa / com una visió tràgica / --- / se'ns en emporta, pèrfida, / amb la recança efímera / d'*apassionats* sospirs»; «I un Sol adolescent pujarà enlaire, / cap amunt, per la volta sideral, / i estendrà *apassionat* damunt la terra / la roentor del seu mantell nupcial», Coromines (O. C., 1321b, 1392). *Apasionable*; *apassionadís*, *apassionador*, *apassionament*, *apassionant*. *Desapassionar-se*; *desapassionat*.

Passible; *passibilitat*. *Passier*. *Passiu* [Llull], *ll. passivus*: «la obra que la lum activa fa en la luts *passiva*», *Merav.* (NCl. III, 21); verb *passiu* Aversó, *Torc.* I, 208; *passivitat*; *passivisme*. *Impassible* [Lacav.]: «Oh grandesa! Fulminats, mes *impassibles*, / a la calma o a la tormenta indiferents / ---», Costa (*Costa Brava d. Mall.*, 3b; ed. II. C., 202. *Impassibilitat* [Lacav.]: «Jaume Pahissa l'*impassible* pur» (Ors, *Galeria de Noucentistes*, p. 156, 1906), «per a tu, --- de qui no tornaré a fer l'elogi, de por a posar de nou a la prova la teva virtut d'*impassibilitat* ---», Xènius; *impatible*.

Compatir [*DTo*. 1647]: «*compatir-se* o tenir misericòrdia de algú: misereor», *DTo*. 1647; que per desgràcia només es va arrelar a les Illes, on és d'ús comú i apareix en els millors escr.: «alleugerir les penes que *compateix*», MrnAguiló (carta a Mn. J. Colléll) (*BABL* XII, 415); «Pobre Pau! quinze anys enrera / just l'havien recollit / del torrent a la vorera, / casi mort, petit, petit; / la madona, *compatida* / (essent la nit de Nadal), / per fillet seu, de seguida / l'acollí amb cor maternal. / Li dà el bres, buit aleshores / ---», Costa (*La Maina, Agre de la terra, IdOr*, 45); «estimaràs i *compatiràs* el tendre poeta», Miquel S. Oliver (pròleg a les poesies d'Orlandis, *IdOr*, p. 20); «aquella aïto --- veu aquella malanada, se'n *compateix*, s'hi acosta i li allarga sa mà», AMAlcover (BDLC XVI, 129); Bart. Ferrà (*Comèdies, IdOr* I, 22); «X. --- Pobra Noret! N. I ara? X. No et puc *compatir*?», G. Cortès (*IdOr* VIII, 96). Igual els menorquins: «—A mi me va a dar algo, *mamá!* —Que li ha pres malament es mos? —va demanar l'amo, *compatit*», Ruiz i Pablo (*Nov. Men.*, 136).

En el Continent s'introduí (i generalitzà) una forma

acastellanada, de primer gens assimilada, *compadèixer-se* [Belv.], que aviat es degué adaptar en la forma *compadir-se* (tot i que Lab. 1864-1888, encara només registren *compadèixer*, i *compadir* només des de Vogel, i eds. tardanes de Lab.); però AMAlcover ja només dóna *compadèixer* com a val., S. XX; aquell l'usen autors del Princ. i de llenguatge pur i planer: «sospiran y posan los ulls en blanc, *compadint-se* de la trista sort de la pobra viuada!», EmVilanova (*Del meu tros*, 13); i és la forma ben viva en cat. central (així ho lleigim fins i tot en el mall. Miquel Forteza: «els aristòcrates forasters *es compadèixen* de les pobres víctimes», *Jueus convertits*, 16). *Compativol* men.: «--- cridà a ses fies: —Que 'm donin berenà. —Que ja li ha passat es mal de cap? —li preguntaren, totes *compativoles*. —Sí, fietes meves: l'he donat a un altre», narració popular (Camps Merc., *Folk. Men.* II, 24).

Compassió [Llull]: «aquell home --- demanà a Fe --- què havien acabat --- en lur viatge; ab gran *compassió* e dolor Fe respòs --- con havia atrobats hòmens molt savis en philosophia, qui descreen ---», *Blanq.* I, 220, 26; «a la vostra sanctedat mèritament s'esguarde haver pietat e *compassió* de les persones afligides», JoMartorell (Ag. I, 61); Noller, *Croquis al N.*, 114. *Compassiu* [*DTo*. 1647]; *compassional*. *Compassiós*. *Compacient*; *compacència*. *Compassivol*.

Compatible [Lacav.]; *compatibilitat* [Belv.]; *incompatible* [Lacav.]; *incompatibilitat* [Lacav.].

Del gr. *πάθος* 'he sofert, experimentat una sensació o sentiment', germà del ll. *pati*, provenen els següents. *Patètic* [Lacav.]; suspecta la cita que en donen d'una mala ed. d'Eiximenis], de *παθητικός* id.; *patetisme*. *Simpatia* [Lacav.] de *συμπάθεια* 'el fet de tenir iguals sentiments'; *simpàtic* [Belv.]; *simpatitzar*, *simpatitzant*. *Antipatia* [Lacav.], gr. *ἀντιπάθεια* id.; *antipàtic* [Belv.]. *Apatia* [19-III-1810, «El Brusí», proclama catalana del Gral. napoleònic Augereau], grec *ἀπάθεια* 'manca de sensibilitat o sentiment'; *apàtic* [DBal.]. *Nepentàcies*, de *nepente* nom de planta, grec *νηπενθής* 'exempt de dolor'.

CPT.: *Passiflora*, *passifloràcies*. De *πάθος* 'sofriment, passió, malaltia': *Patogènia*; *patogènic*; *patogen*. *Patologia* [Lab. 1840]; *patològic* [id.]; *patòleg* (*patologista* no és bo en cat.). *Patofòbia*, *-gnòmia*, *-gnòmic*, *-mania*, *-peia*. *Homeopatia*, cpt. savi de *ὁμοιος* 'semblant' i *πάθος* 'malaltia'; *homeopàtic*, *homedòpata*; damunt els quals s'han creat els contraposats *allopatia* (*ἄλλος* 'altre, diferent') etc.

1 Sense fonament també AMAlcover (BDLC IV, 288) que a Begur diuen *padí* per 'patir': s'empassava el pobre tota mena de falòrnies si les hi deia un devot.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

En Patiràs, *patidor*, *patiment*, *pativol*, *patibul*, *patibulari*, *pacient*, *pacència*, *paciencejar*, *paciençós*, *paciençut*, *pacientós*, *impacient*, *impacientment*, *impacientar-se*, *impacientar*, *impacència*, *despacientar*, *passió*, *una passió de son*, *passi*, *pàssia*, *passional*, *passioner*, *passionera*, *passionari*, *passionària*, *passionista*, *passionat*,